

MAMAK AKDERE ANADOLU LİSESİ

VERİMLİ DERS İŞLEME PLANI (DERS PLANI)

DERS:	Türk Dili ve Edebiyatı-12	SINIF: 12/C -12/F	TARİH:	20 KASIM-19 OCAK 2023
KONULAR:	OKUMA (Cumhuriyet Sonrası Saf Şiir Anlayışı, Cumhuriyet Sonrası (1923-1960) Toplumcu Eğilimleri Yansıtan Şiir Anlayışı, Millî Edebiyat Anlayışını Yansıtan Şiir Anlayışı, Garip Akımı, İkinci Yeni Şiir Anlayışı , Dinî Değerleri, Geleneğe Duyarlılığı ve Metafizik Anlayışı Öne Çıkaran Şairler, 1960 Sonrası Toplumcu Eğilimleri Yansıtan Şiir Anlayışı ,1980 Sonrası Türk Şiiri, Cumhuriyet Sonrası Halk Şiiri) YAZMA (Şiir Yazma ve Değerlendirme Çalışması) SÖZLÜ İLETİŞİM (Şiir Dinletisi Hazırlama ve Sunma)			
ÜNİTENİN ADI/NO:	ÜNİTE – III / ŞİİR			
KAZANIMLAR	3.) ŞİİR A) OKUMA A.1.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder. A.1.2.Şiirin temasını belirler. A.1.3.Şiirde ahengi sağlayan özellikleri/unsurları belirler. A.1.4.Şiirin nazım biçimini ve nazım türünü tespit eder.A.1.5.Şiirdeki mazmun, imge ve edebî sanatları belirleyerek bunların anlama katkısını değerlendirir. A.1.6.Şiirde söyleyici ile hitap edilen kişi/varlık arasındaki ilişkiyi belirler.A.1. 7. Şiirde millî, manevî ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler. A.1. 8. Şiirde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir. A.1.9. Şiiri yorumlar. A.1.10.Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi değerlendirir.A.1. 11.Türün/biçimin ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar. A.1.12. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar. A.1. 13.Metinler arası karşılaştırmalar yapar. B) YAZMA B.1 Farlı türde metin yazar. B.2 Yazacağı metnin türüne göre konu, tema, ana düşünce, amaç ve hedef kitleyi belirler. B.3 Yazma konusuyla ilgili hazırlık yapar. B.4 Yazacağı metni planlar.B.5 Metin türüne özgü yapı özelliklerine uygun yazar. B.6 Metin türüne özgü dil ve anlatım özelliklerine uygun yazar. B.7 İyi bir anlatımda bulunması gereken özelliklere dikkat ederek yazar. B.8 Farklı cümle yapılarını ve türlerini kullanır.B.10 Yazdığı metni gözden geçirir. B.11 Ürettiği ve paylaştığı metinlerin sorumluluğunu üstlenir.B.12. Yazdığı metni başkalarıyla paylaşır. C) SÖZLÜ İLETİŞİM C.1. 2. Konuşmanın konusunu, amacını, hedef kitlesini ve türünü belirler. C.1. 3. Konuyla ilgili gözlem, inceleme veya araştırma yapar. C.1. 4. Konuşma metnini planlar. C.1. 5. Konuşma planına uygun olarak konuşma kartları hazırlar. C.1. 6. Konuşmasında yararlanacağı görsel ve işitsel araçları hazırlar. C.1. 7. Konuşmasına uygun sunu hazırlar. C.1. 8. Konuşma provası yapar. C.1. 9. Boğumlama, vurgulama, tonlama ve duraklamaya dikkat ederek konuşur. C.1. 10. Konuşurken gereksiz ses ve kelimeler kullanmaktan kaçınır. C.1. 11. Konuşmasında beden dilini doğru ve etkili biçimde kullanır.			

	C.1. 12. Konuşmasına etkili bir başlangıç yapar. C.1. 13. Konuşmasının içeriğini zenginleştirir.
ARAÇ-GEREÇ:	Ders Kitabı (Ordinat Yayınları) , Örnek Metinler, Yazım Kılavuzu, Türkçe Sözlük, Slâytlar, Kompozisyon Bilgileri, Öğrt. Ders Notları, ...
SÜRE:	40 Ders Saati (7 OKUMA + Dil Bilgisi) + 1 (YAZMA + SÖZLÜ İLETİŞİM)

İŞLENİŞ : (5E Modeli)

1) Giriş (Engage) (Motivasyon – Dikkat Çekme – Ön bilgileri harekete geçirme)

Mevcut İşleniş:

Öğretmen, öğrencilere şiir ünitesinin genel hatları hakkında bilgi verir. “ Şiirde müzikalite, şekil güzelliği, anlam sizce ne kadar önemlidir? Düşüncelerinizi sözlü olarak paylaşınız. Pek çok türde olduğu gibi şiirde de farklı anlayışlar ortaya çıkmıştır. Bunun nedenlerinin neler olabileceği ile ilgili düşüncelerinizi paylaşınız. ” Sorularıyla derse giriş yapılır. (**Dikkati Çekme**)

Cumhuriyet Dönemi’ndeki toplumsal değişimler edebî türlerin hepsine yansımıştır. Şiir de bu toplumsal değişimlerle beraber değişip gelişmiştir. Cumhuriyet Dönemi şiirinde birbirini izleyen, birbirine tepki olarak doğan, gelişen farklı şiir anlayışları ortaya çıkmıştır. Türk şiirinin hem içerik hem de şekil yönünden köklü bir değişikliğe uğramasına zemin hazırlayan bu anlayışlardan birisi saf şiir anlayışıdır. Haydi bu anlayışı irdeleyerek şiir zevkimizi geliştirelim. (**Güdüleme**)

Sembolizm akımı ile saf şiir arasındaki bağlantı eski bilgilerden hareketle gözden geçirilerek, Cumhuriyet Sonrası Saf Şiir anlayışına geçiş yapılır. (**Gözden Geçirme**)

Keşfetme (Explore)

Mevcut İşleniş: Öğrencilerden 11.sınıf şiir ünitesi bilgilerinden hareketle saf şiir hakkında neler hatırladıkları sorulur ve verilen bilgiler tahtaya yazılır.

2) Açıklama (Explain)

Mevcut İşleniş:

SUNUŞ: Hafta içinde işlenecek konu/konuların ve kazanımların tanıtılması, işleniş stratejileri ve yararlanılacak materyaller hakkında sunuş yapılacaktır.

ANLATIM:

Sevgili öğrenciler bu haftaki derslerimizde okuma bölümünde; Cumhuriyet Sonrası Saf Şiir Anlayışını, Cumhuriyet Sonrası (1923-1960) Toplumcu Eğilimleri Yansıtan Şiir Anlayışını, Millî Edebiyat Anlayışını Yansıtan Şiir Anlayışını, Garip Akımını, İkinci Yeni Şiir Anlayışını, Dinî Değerleri, Geleneğe Duyarlılığı ve Metafizik Anlayışı Öne Çıkaran Şairleri, 1960 Sonrası Toplumcu Eğilimleri Yansıtan Şiir Anlayışını, 1980 Sonrası Türk Şiirini, Cumhuriyet Sonrası Halk Şiirini inceleyeceğiz., dil bilgisi bölümünde kelimedede anlam ile imla ve noktalama konusunu, yazma bölümünde şiir yazma ve değerlendirme çalışması yapacağız, sözlü iletişimde şiir dinletisi yapacağız.

HAZIRLIK:

Ders kitabında konuya giriş olarak verilen sorular (hazırlık) yanıtlanarak işlenecek konu üzerine öğrencilerin dikkati çekilecektir.

İNCELEME: Türk Dili ve Edebiyatı-12 kitabının şiir ünitesinin genel bir incelemesi yapılarak şiir ünitesinde işlenecek konular kısaca öğrencilere tanıtılacak.(Ordinat yayınları)

ETKİNLİK: Bursa’da Zaman ,Dost Orman, Olvido , Bu Eller miydi? , Şiir sanatı , Kerem Gibi , Duvar,Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor ,Anadolu Hasreti, Kıtabe-i Seng-i Mezar,Eski Zaman Aşığı ,Ayna,Çağrılmayan Yakup,İstanbul’dan, Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine, Mataramda Tuzlu Su,İnsan Kısadır, Güzelliğin On Par’etmez, Suları İslatamadım adlı metinler okunarak metinlerle ilgili sorular sorulacak.

Metin anlama ve çözümleme çalışması yapılacak. Burada sözlük kullanma çalışması yapılacak.**Şairin Biyografisi** etkinlikleri yapılacak. Kelimede anlam, yazım kuralları ve noktalama işaretleriyle ilgili uygulama çalışmaları yapılacaktır.

3) Derinleştirme (Ayrıntıya Girme)(Elaborate)

Mevcut İşleniş:

Cumhuriyet Dönemi’nde Şiir

Cumhuriyetin ilanı toplumumuzda hemen her şeyi etkilemiştir. Bu etki günlük hayattan resmî işlemlere, dilden edebiyata her alanda görülmektedir. Edebiyat tarihçileri şiirimizi, toplumu derinden etkileyen olayları dikkate alarak 1923-1940 arası, 1960 sonrası ve 1980 sonrası gibi dönemlere ayırmışlardır.

Buna göre Cumhuriyet Dönemi Türk şiiri şöyle değerlendirilebilir:

Şiir Anlayışı	Şairler
Saf (öz) şiir	Necip Fazıl Kısakürek, Ziya Osman Saba, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Asaf Halet Çelebi, Behçet Necatigil, Fazıl Hüsni Dağlarca, Sedat Umran...
1923-1960 arası toplumcu şiir	Nâzım Hikmet, Rıfat Ilgaz, Ercüment Behzat Lav, Hasan İzzettin Dinamo, Attilâ İlhan...
Millî Edebiyat anlayışını yansıtan şiir	Arif Nihat Asya, Orhan Şaik Gökyay, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Bekir Sıtkı Erdoğan...
Dinî değerleri, geleneğe duyarlılığı ve metafizik anlayışı öne çıkaran şiir	Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazit...
1960 sonrası toplumcu eğilimleri yansıtan şiir	İsmet Özel, Süreyya Berfe...
1980 sonrası şiir	Haydar Ergülen, Hüseyin Atlansoy, Hüsrev Hatemi, Enis Batur, Ahmet Erhan...
Cumhuriyet sonrası halk şiiri	Âşık Veysel, Ali İzzet Özkan, Davut Suları, Abdurrahim Karakoç, Âşık Daimi, Sefil Selimi, Şeref Taşlıova, Murat Çobanoğlu, Mahzuni Şerif, Âşık Feymânî...

Türk Edebiyatında Saf Şiir Anlayışı

Türk edebiyatında “saf şiir” (öz şiir) anlayışı Ahmet Haşim’in “Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar” adlı makalesiyle başlamıştır. Paul Valery’nin (Pol Valeri) şiirde dili her şeyin üstünde tutan görüşünden hareketle Türk

edebiyatında; Necip Fazıl Kısakürek, Ziya Osman Saba, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Asaf Halet Çelebi, Behçet Necatigil, Fazıl Hüsni Dağlarca, Sedat Umran gibi şairler tarafından bu anlayış benimsenmiştir. Saf şiir anlayışını benimseyen sanatçılar ideolojik kaygılardan uzak durmuşlardır. Öz şiir anlayışını benimseyen şairlerde estetik ve biçim kaygısı ön plandadır. Öz şiir anlayışında amaç “güzel şiir” yazmaktır. Bu şiirde imge ve söz sanatları ön planda tutulmuştur. Şairler şiire özgü düşsel bir dünya kurmuşlardır. Hece, aruz veya serbest ölçü arasında ayırım yapılmamış; daha çok serbest şiir tercih edilmiştir. Şairler bireysel duyarlılıkları dile getirmişlerdir. Doğa, yaşama isteği, ölüm, aşk gibi konuları bireyden insanlığa doğru bir anlayışla işlemişlerdir. Şairler “Sanat sanat içindir.” anlayışını benimsemişlerdir. Saf şiiri savunanlar için sanat bir form (şekil) sonucudur. Şiirde mükemmelliği, kusursuzluğu yakalamaya çalışmışlardır. Ahenk; söyleyiş tarzı, ritim, kafiye, iç kafiye ve aliterasyon gibi ses benzerlikleriyle sağlanmıştır. Saf (öz) şiir anlayışını benimseyen şairler “sadece şiir” düşüncesini savunmuşlardır. Ahmet Haşim ve Yahya Kemal saf şiir anlayışının ilk temsilcileridir. Bu anlayışa sahip şairler Batı edebiyatındaki sembolizm ve parnasizm akımlarından etkilenmişlerdir. Saf şiirin önemli temsilcilerinden olan Ahmet Muhip Dıranas; Fahriye Abla, Kar, Serenad şiirleriyle tanınmıştır. Şair, Fransız sembolistlerin etkisiyle saf şiire yönelmiştir. Şiirini biçim ve ahenk üzerine kurmuştur. Ölçü ve uyağa önem vermiştir.

Sembolist Şiir

Saf şiir anlayışını benimseyen şairlerin genellikle etkilendiği sembolizm akımı, XIX. yüzyılda Fransa’da parnasizme tepki olarak doğmuştur. Sembolist edebiyat ise romantik edebiyatın bir ürünüdür. Sembolistler, şiiri sessiz bir şarkı olarak tanımlamışlar ve müziği şiirin amacı durumuna getirmişlerdir. Sembolistlere göre şiir düşüncelere değil duygulara seslenir çünkü şiir bir şey anlatmak için yazılmaz. Şiirde anlam kapalı olmalıdır ve herkes kendince yorum getirebilmelidir. Sözcüğün anlam değerinden çok müzikal değeri önemlidir. Anlam kapalılığı ve farklı çağrışımlar yaratabilme amacı, bol bol mecaz ve istiarelerin kullanılmasına yol açar, dolayısıyla dil de ağırlaşır. Durgun sular, ay ışığı, alaca karanlık, tan ağartısı, perdede gezinen gölgeler ve ölüm sembolist şiirin başlıca temalarıdır. Lirikizm, bu anlayışın en önemli ögesi durumundadır. Sembolistler; sezgi ve izlenimleri, gerçekliğin belirsizliğini ve karmaşıklığını canlandırır. Şiirde anlatılamayanın sezdirilebileceğini savunurlar. Buna göre şiirde renk, bilinçaltına inme, ironi önemlidir. Matematiksel ritim yerine, psikolojik ritim önemsenir. Türk edebiyatında bu anlayışın ilk uygulayıcısı Cenap Şahabettin’dir. Ancak bu akımın en başarılı örneklerini veren şairimiz Ahmet Haşim’dir. Kimi yönleriyle Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Hamdi Tanpınar gibi şairler de bu akımın izlerini taşırlar.

Toplumcu Eğilimleri Yansıtan Şiir

1930’lu yıllarda Sovyet Rusya’da güçlenen toplumsal gerçekçilik akımı, Türk edebiyatında 1930-1940 arasında yayılmaya başlamıştır. Nâzım Hikmet’in etkisiyle 1940’lardan sonra toplumcu gerçekçi şairler yetişmiştir. Toplumcu gerçekçi şairler Rus sanatçılardan ve özellikle Mayakovski’den etkilenmişlerdir. Toplumcu gerçekçi şiir; toplumsal problemler, savaş karşıtlığı, barış özlemi, işçi hakları, yoksulluk gibi temaları işlemiştir. Dolayısıyla geniş kitleleri harekete geçirme amacıyla olan toplumcu gerçekçi şiir, söylev üslubunu benimsemiştir. Toplumcu gerçekçi şairler serbest şiiri, Garip akımı şairlerinden önce kullanmışlardır. Bazı şiirlerde uyak kullansalar da şiirde biçim anlayışını reddetmişlerdir. Toplumcu gerçekçi şiirin öncüsü olan Nâzım Hikmet’in yazdığı ilk şiirler, *Yeni Mecmua*, *Alemdar*, *Ümit*, *I. Kitap*, *II. Kitap*, *Yeni Gün* dergi ve gazetelerinde yayımlanmıştır (1918-1921). İstanbul’un işgali üzerine Millî Mücadele şiirleri yazmıştır. 1923-1960 yılları arası toplumcu eğilimleri yansıtan şiir anlayışında Nazım Hikmet’le beraber Ercüment Behzat Lay, Hasan İzzettin Dinamo, Ceyhun Atuf Kansu gibi şairler de yer almıştır. Nâzım Hikmet, Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin şekil ve içerik açısından önemli yenilikçilerinden biridir. Serbest ölçüyle toplumcu şiirler yazan şair, kendisinden sonra edebî bir çığır açmıştır. İlk şiirlerinde destansı bir üslup kullanan şair, fütürizm akımından etkilenmiştir.

Millî Edebiyat Anlayışını Yansıtan Şiir

1911-1922 yılları arasında Millî Edebiyat anlayışı Türkçülük akımının etkisiyle ortaya çıkmıştır. 1911’de Selanik’te çıkarılan *Genç Kalem*ler dergisi çevresinde bir araya gelen Ömer Seyfettin, Ali Canip Yöntem ve Ziya Gökalp yazdıkları şiir ve makalelerle bu akımın ilkelerini ortaya koymuşlardır. Bu anlayış cumhuriyetin ilanından sonra da devam etmiştir.

Cumhuriyet sonrasında Millî Edebiyat anlayışını yansıtan şairler; vatan, millet, tarih gibi kavramları şiirlerinde işlemişlerdir. Millî Edebiyat anlayışını sürdüren şairler arasında Arif Nihat Asya, Orhan Şaik Gökyay, Bekir Sıtkı Erdoğan ve Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu gibi şairler yer almıştır. Arif Nihat Asya’nın tarihimizin muhteşem ve şanlı sayfalarını şiirleştirdiği görülür. Rubai türünün yeni Türk edebiyatında başarılı örneklerini veren şairlerden biridir. Bayrak ve vatan, onun mısralarında ustalıkla anlatılmıştır.

Fikrin ağır bastığı şiirlerinde milliyetçilik konusu büyük bir yer tutar. Çok renkli ve değişik biçimli şiirler yazmış olan şair, son şiirlerinde mistisizme yönelmiştir. Şiirinde daima bir yenileşme çabası içinde olan şair, etkilerden uzak kalarak kendine özgü bir şiir dünyası oluşturmuştur. “Bayrak şairi” olarak anılan Arif Nihat Asya şiirlerini hece ve aruzla yazarken son şiirlerini de serbest ölçüyle yazmıştır. “Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor” şiirinde ahenk kelime tekrarları ile sağlanmıştır. Şiirde sade ve açık bir dil kullanılmış, kahramanlık teması işlenmiştir.

Garip Akımı Şiiri

Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday 1941 yılında “Garip” adlı ortak bir şiir kitabını yayımlayarak şiir anlayışlarını ilan etmişlerdir. Şiirde şairane söyleyiş yerine günlük bir dil kullanılması gerektiğini savunmuşlardır. Bu durum kalıplaşmış, sanatlı, imgeli bir şiiri savunan edebiyat geleneğine karşı çıkmak anlamına geldiği için büyük tartışmalara neden olmuştur.

Orhan Veli ve arkadaşları kendilerinden önceki şiiri “yapma, gerçek yaşamdan kopuk, kuralcı şiir” diye nitelemişlerdir. Gündelik yaşam, sıradan insanlar ve sıradan olaylar şiire aktarılmıştır. Serbest ölçü kullanılmış, kafiye gereksiz görülmüştür. Şiirde resim ve müziğe ait öğelere yer vermeye karşı çıkmışlardır. Okuyucunun ilgisini çekebilmek için nükteli, esprili, ironik bir üslup kullanmışlardır. 1945 yılında Oktay Rifat ve Melih Cevdet, Garip akımından ayrılmıştır. Orhan Veli ise 1950’de ölümüne kadar şiir anlayışını sürdürmüştür.

“Kitabe-i Seng-i Mezar” şiiri temelde geleneksel şiir anlayışına karşı çıkmak amacıyla yazılmıştır. Şiirde sıradan bir insan olan Süleyman Efendi konu edilmiştir. Büyük felsefelerle ilgisi olmayan bir kişinin gündelik yaşamı anlatılmıştır. Her sözcüğün şiirde kullanılabileceğini savunan Orhan Veli, “nasır” sözcüğünü bile şiire dâhil etmiştir. Birçok yönüyle Orhan Veli şiiri, geleneğe bir başkaldırıdır. Uzun soluklu olamayan bu anlayış günlük dilin şiire girmesini başarmıştır.

İkinci Yeni Şiiri

Türk şiirinde Birinci Yeni’den (Garip) sonra ve ona karşı olarak 1954’ten sonra görülmeye başlayan İkinci Yeni şiir akımı, ortaya koyduğu iddialar ve toplu çıkışlarıyla dilde değişimin bir halkası olmuştur. Bu topluluğun göze çarpan en önemli özelliği Türkçeyi kullanım biçimlerindeki farklılıktır. İkinci Yeni şairleri savaşın bittiği ve farklı toplumsal kutupların bulunduğu bir dönemde sanat anlayışlarını ortaya koymuşlardır. Bu şiir akımını birçok edebiyat eleştirmeni, çağdaş Türk şiirinin en son ve en özgün atılımı olarak kabul ederken bazı eleştirmenler ise edebiyatta bir skandal olarak görmüştür. Şiirde “soyut”, “anlamsız” ya da “kapalı” olmak, “özde ve biçimde deformasyona dayanmak”, “okurdan kopmak”, “topluma sırtını dönmek”, “us dışına çıkmak”, “bilinç dışının olanaklarından yararlanmak” ve “Garip akımının yalınlığına karşı çıkmak” İkinci Yeni şiirinin genel özellikleri arasında sayılmıştır.

1958’de Cemal Süreya’nın “Üvercinka” ve İlhan Berk’in “Galile Denizi”, 1959’da da Turgut Uyar’ın “Dünyanın En Güzel Arabistanı”, Ece Ayhan’ın “Kınar Hanım’ın Denizleri” ve Ülkü Tamer’in “Soğuk Otların Altında” adlı kitapları II. Yeni anlayışını temsil etmiştir.

Edip Cansever, şiirlerinde tiyatrodakine benzer diyaloglara yer vermiştir. “Yer Çekimli Karanfil”, “Ben Ruhi Bey Nasılım” gibi farklı üslup denemelerinin olduğu şiirleri ile tanınmıştır. “Dize işlevini yitirdi.” düşüncesiyle yeni şekiller denemiştir.

“Çağrılmayan Yakup” adlı şiirde Edip Cansever, toplumda önemli bir yer edinemeyen sıradan bir insanı konu edinmiştir. İkinci Yeni şiirinin bir özelliği olarak bu şiirde öne çıkan dize veya ifadeler kullanılmıştır. Şiirin yazılmasından sonra “Çağrılmayan Yakup” bir unvan olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Dinî değerleri, geleneğe duyarlılığı ve metafizik anlayışı öne çıkaran şairler Mehmet Âkif ve Necip Fazıl’ın açtığı yoldan yürümüştür. Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt gibi şairler şiirlerinde

dinî değerleri ve metafizik anlayışı öne çıkarmışlardır. Şiirlerinde arka plan olarak dinî ve mistik öğeleri kullanmışlardır.

Modern yaşamın birey üzerindeki olumsuz etkileri mistik şairler tarafından sorgulanmıştır. Bu şairlerin başında gelen Sezai Karakoç, Erdem Bayazıt'tan Cahit Zarifoğlu'na birçok sanatçıyı etkileyen şair ve fikir adamıdır.

Sezai Karakoç, Cumhuriyet Dönemi'nde eserler vermeye başlamıştır. Edebiyatımızda önemli bir yere sahip olan Sezai Karakoç, çok yönlü kişiliğiyle de kendi yolunu çizmiştir. Şairliği yanında bu çok yönlü şahsiyet; yazar, fikir ve siyaset adamı olarak öne çıkmıştır.

“Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine” şiirinde şehirler birer semboldür. Sezai Karakoç diğer şiirlerinde olduğu gibi bu şiirinde de sevgili imajına yer vermiştir. Şiirlerinde İslami düşüncüyü modern şiirdeki gerçeküstücülükle kaynaştırmıştır.

Şair, çarpıcı benzetmelerle, denenmemiş sentezlere ulaşmıştır. Sezai Karakoç, 2007 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “Kültür ve Sanat Büyük Ödülü”ne layık görülmüştür.

“Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine” şiirinde İslami bir duyarlılık vardır. Şair, diriliş ülküsünü bu şiirine yansıtmıştır. Peygamberler tarihini iyi bilmesinin göstergesi olarak bizleri o dönemlere ve onların kıssalarına götürecek telmihlerde bulunmuştur.

Dinî değerleri, geleneğe duyarlılığı ve metafizik anlayışı öne çıkaran şiirlerde din, inanç, mistisizm ve metafizik gibi kavramlar dile getirilmiştir. Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt gibi şairlerin eserlerinde din olgusu önemli bir yer tutar.

Türkiye’de 1950 sonrasında hızlanan köyden kente göç, edebiyatımızı da etkiler. Modern kente ve kentleşmeye tepkiyi şiirlerinde kalıcı ve ısrarlı bir tema olarak işleyen şairlerden biri de Erdem Bayazıt’tır. Onun şiirlerinde modern hayatı sorgulama şehir üzerinden yapılır. Okuduğunuz şiirde de dönemin kent hayatından kesitlere yer verilmiştir. Modern yaşam tarzına karşı isyanını şiirlerinde dile getirmiştir. Onun şiir sanatının şekillenmesinde “Mavera” dergisi etkili olmuştur.

Erdem Bayazıt’ın şiiri; kentle yüzleşen, kentten bunalan ve kaçmak isteyen, kentin şart ve görünümüne isyan eden bir şiirdir. O, modern kenti; kalabalıklaşma, karmaşıklık, yabancılaşma, yalnızlaşma, teknolojik esaret, tüketim, parçalanma, bunalım ve bunaltı gibi durum ve olguların çerçevesinde algılar. Onun şiirlerinde “duvar” şehirde bireyin karşısına çıkan engelleri sembolize eder. Erdem Bayazıt’ın eleştirdiği bu kent dokusu; apartmanlar, beton duvarlar, yapay parklar, araçlar, balkonlar, kaldırımlar, bulvarlar, vitrinler, göğü kapatan çatılar, karanlık sokaklar, suları hapseden borular, mekânîk sesler ve uğultular, dumanlar, fabrikalar ile örülmüş bir mahşerdir. Şair, bu olumsuz öğelerden ve bu öğelerden oluşan modern kentin saldırısından kaçıp kurtulmak ister.

Erdem Bayazıt’ın şiirlerinde bitmeyen, fiilimsilerle örülü dize yapısı görülür. Onun şiirlerinde her bir bölüm uzun bir cümleden alınmış gibidir. “Sana, Bana, Vatanıma, Ülkemin İnsanlarına Dair” şairin en ünlü şiirlerinden biridir. 1960 sonrası mistik anlayışla eser veren şair İslami motifleri ustaca kullanır.

1960 sonrası toplumcu eğilimleri yansıtan şiir Nazım Hikmet’in etkisiyle gelişmiştir. “Yeni Gerçek”, “Anda” ve “Halkın Dostları” gibi dergiler etrafında toplanan şairler şiiri ideolojik bir temele oturtmuştur. Bu dönemin önemli şairleri arasında İsmet Özel, Süreyya Berfe, Kemal Özer, Refik Durbaş ve Ataul Behramoğlu sayılabilir.

Toplumcu gerçekçilik; Rus şair Mayakovski’nin etkisiyle ortaya çıkan sanat akımıdır. Toplumcu gerçekçi edebiyat, programa dayalı ve tezli bir edebiyattır. Halkçılık, köycülük kavramları ile hümanist düşünce etrafında şekillenmiştir, “insan, toplum ve üretim ilişkileri” sık görülen temalardır. “Toplum için sanat” anlayışı savunulmuştur. Sanatçı, toplumun ruh mühendisi olarak görülmüştür. Toplumu eğiterek dönüştürme misyonu üstlenilmiştir.

İsmet Özel, Türk şiirinde 1960’lı yılların başlarında, İkinci Yeni olarak adlandırılan nesilden hemen sonra şiir yayımlamaya başlayarak çok kısa sürede dikkatleri üzerine çekmiştir. İkinci Yeni’nin Türk şiirine getirdiği yeniliklerden özellikle mısra yapısı ve imge tekniğinden yararlanmış fakat kendi özgün tarzını oluşturmaya başarmıştır.

1980 Sonrası Türk Şiiri

1980 sonrası Türk şiiri tek tip şiir değildir. Farklı anlayışlara mensup şairlerin şiirleri aynı dergilerde yayımlanabilmiştir. 1980 sonrasında eser veren şairlerin en büyük özelliklerinden biri de geleneksel şiirden yararlanabilmeleridir. Bu dönemde Haydar Ergülen, Hüseyin Atlansoy, Lale Müldür, Ahmet Erhan gibi şairler şiirin hareketliliğini sağlamışlardır. Haydar Ergülen, 1980 sonrası Türk şiirinde önemli bir yere sahiptir. O, şiir ve felsefeyi bir araya getirmiştir. Günlük hayatta pek fark edilmeyen bir konunun felsefi arka planını ele almıştır. Haydar Ergülen gerçeklikle ironi arasında gidip gelen duygu yoğunluğu yüksek şiirler yazmıştır. Sade, lirik ve ince bir üslupla insan-dünya ilişkisini, ölüm-yaşam çatışmasını sorgulamıştır. Aylar,

mevsimler ve uzak kentler üzerine şiirler yazmış; ölüm, yalnızlık, yabancılaşma gibi temaları işlemiştir. Sıradan insanın günlük yaşantısının arka planını bir şair duyarlılığıyla dile getirmiştir.

Cumhuriyet Sonrası Halk Şiiri

Cumhuriyet Dönemi'nde halk şairleri usta-çırak ilişkisi içinde yetişmeye devam etmişlerdir. Genel olarak saz eşliğinde şiir söyleme geleneğinin takipçisi olmuşlardır. Saz çalma geleneğine uymayıp sadece şiir yazan şairler de vardır. Bu dönem halk şairleri, şiirlerinde geleneksel konuların yanında güncel konuları da işlemişlerdir. 19. yüzyıl halk şiirine göre Cumhuriyet Dönemi halk şiirleri daha sade bir dille söylenmiştir. Divan şiiri etkisi ve Arapça-Farsça sözcüklerin kullanımı bu dönemde oldukça azalmıştır. Bu dönem halk şairleri arasında Abdurrahim Karakoç, Mahzuni Şerif, Neşet Ertaş, Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova gibi sanatçıları saymak mümkündür.

Âşık Veysel, âşık edebiyatı geleneği içinde yetişip bu geleneği başarıyla temsil eden bir halk şairimizdir. Köy ve şehir hayatı arasındaki geçiş çizgisinde “aşk, tabiat, vatan, din, ahlak, hasret ve gurbet” konularını ihtiva eden şiirler söylemiştir.

Âşık Veysel, Cumhuriyet Dönemi'nde eski âşıklık geleneğini devam ettiren gerçek bir saz şairimizdir. Hece vezni şiirlerine ustalıkla uygulayan şair, yazıp söylediği şiirlerinde “Veysel” mahlasını kullanmıştır. Onun şiirlerinde “güzel”, insanın doğuştan getirdiği güzellik duygusunun kendiliğinden yöneldiği nesnelerdir. Güzellik onun içindedir. O kadar ki içindeki bu güzellik duygusu bütün bir varlık âlemiyle anlam kazanmıştır.

Abdurrahim Karakoç; Türk şiirinin son elli yılına damgasını vurmuş, yüzlerce şairi etkilemiş, şiirleriyle milyonlarca insana ulaşmayı başarmış, özü ve sözü bir olan bilge bir halk şairidir. Şiirlerini birkaç istisnai şiir dışında dördümlüklerle ve hece vezniyle yazmıştır. Genellikle 11'li hece ölçüsünü ve koşma nazım biçimini kullanan şair, bunun yanı sıra 8'li heceyle de semai biçiminde pek çok şiir yazmıştır. Karakoç, anlamı feda etmeden heceyi ve kafiyeyle başarıyla kullanan ender şairlerden biridir.

Abdurrahim Karakoç, Türk gençliğine millî şuur aşılayan şiirleriyle bir millî şairdir. Türk gençlerine kültürel değerlerine sahip çıkmaları, kültürleriyle gurur duymaları, daima çalışmalarını için telkinlerde bulunmuştur. Abdurrahim Karakoç, 1960-1963 yılları arasında yazdığı şiirlerden oluşan “Hasan'a Mektuplar” adlı ilk eserinde mektup usulü şiir tarzını denemiş ve bunda da oldukça başarılı olmuştur.

Şair bu şiirlerde âdeta yaşadığı dönemin zihniyetini ortaya koymuş, fotoğrafını çekmiştir. Onun şiir serüveninde 1960 sonrası Türkiye'sinin günümüze kadarki kültürel, sosyal, sanatsal, iktisadi, siyasi alanlarda yaşadığı değişimin şiirle karikatürize edilmiş hikâyelerini görmek mümkündür.

Hicivleriyle yanlış göstermiş, koçaklama türündeki şiirleriyle gençlere ilham kaynağı olmuş, “Mihriban” gibi şiirleriyle Anadolu insanının saf ve samimi sevgisini dile getirmiştir. Halk şiiri geleneğine zenginlik katmıştır.

a. Yazma Tür ve Tekniklerini Tanıma

Şiirde duygu temel unsurdur ve genellikle şiir bir ana duygunun etrafında örgülenir. Şiirde her bir satıra **misra** (dize) denir. Şiirde dizelerin bir araya gelmesiyle şiir bölümleri (beyit, üçlük, dördlük, vb.) ortaya çıkar.

Şiirde bir söyleyici bulunur. Şiirdeki söyleyici şairin kendisi veya şairin rolüne girdiği bir kişi olabilir.

Şiirin dil ve anlatım tekniğine uygun olarak bir hedef kitlesi bulunmaktadır. Her şiir, şairinin zihninde oluşan bir kurguya göre yazılmıştır. Örneğin bir şiirde birinci bölümden son bölüme doğru sıralama zaman akışına göre yapılırken diğerinde eylemin oluş sırasına göre yapılabilir. İşte bu durum, şiirin bölümlerini belirler ve kurgu mantığını ortaya koyar.

b. Uygulama

• Aşağıdaki şiirde boş bırakılan yerleri teması, hece ölçüsü ve kafiyesine dikkat ederek kendi dizelerinizle tamamlayınız.

a. Sözlü İletişim Tür ve Tekniklerini Tanıma

Şiir dinletisi hazırlarken aşağıdaki basamaklara

dikkat ediniz:

- Öğretmen rehberliğinde şiir dinletisi kurulu oluşturulur ve görev paylaşımı yapılır.
- Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinden ve Türk dünyasına ait şiirlerden seçki oluşturulur ve şiirleri okuyacak kişiler belirlenir.

- Şiirlere uygun bir fon müziği ve sunu oluşturulur.
- Şiirler ezberlenmeye çalışılır.
- Dinletinin sunucuları belirlenir.
- Şiir dinletisinin senaryosu ve sunumu oluşturulur.
- Okuldaki uygun bir mekânda şiir dinletisi provası yapılır.
- Dinleti provası kameraya alınarak performanslar değerlendirilir. Etkin dinleme yapılır.
- Provalarda göze çarpan eksiklikler giderilir.
- Şiir dinletisinin duyuruları yapılarak belirlenen zamanda dinleti gerçekleştirilir.
- Şiir dinletisi görüntüleri uygun ortamlarda (okul sitesi, sosyal medya vb.) paylaşılır.

b. Uygulama

- Şiirlerin teması ile okunuş tarzı arasında nasıl bir ilişki vardır? İşitsel ve görsel materyallerin kullanıldığı örnek uygulamalar yapınız.
- Aşağıdaki şiirleri bularak sınıfta topluluk önünde okuma uygulamaları yapınız. Şiirleri seslendirirken şiirin türüne dikkat ediniz.

İlhan Berk *Ne Böyle Sevdalar Gördüm Ne Böyle Ayrılıklar*

Necmettin Halil Onan *Bir Yolcuya*

Âşık Veysel *Benim Sadık Yârim Kara Topraktır*

- Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinden ve Türk dünyasına ait şiirlerden oluşan bir şiir dinletisi hazırlayınız.

4) Değerlendirme(Evaluate)

Mevcut İşleniş:

A.) **METNİ ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME:** İşlenen metinlerle ilgili sorular çözülür.

B.) ÖLÇME- DEĞERLENDİRME:

- Verilen sorular yanıtlanarak ve konu tekrar edilerek kazanımlar değerlendirilecektir.
- Ders kitabında verilen sorular cevaplanarak Öğrenci Kazanımları/Hedef ve Davranışlara ulaşıp ulaşılamadığı değerlendirilecektir. Sunum etkinliği ölçeğe aktarılarak değerlendirilecektir.

C.) **ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU:** Form doldurularak değerlendirilecektir.

Dersin Diğer Derslerle İlişkisi: Tarih zümresi ile ilişkilendirilmektedir.

Ekrem YEKREK
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Uygundur
20.11.2023
İbrahim EROL
Okul Müdürü